

BLENDOW

LEXNOVA

LEXNOVA NYHETER

HD dömer aktivister för läktarprotest i riksdagen

Publicerad

30 JUN 2023

De människorättsaktivister som i november 2019 från riksdagens åhörarläktare visade missnöje i samband med en interpellationsdebatt döms även i Högsta domstolen för störande av förrättning. Två skiljaktiga justitieråd vill dock frikänna åhörarna eftersom det har varit fråga om en mindre allvarlig ordningsförseelse.

Det var totalt åtta personer som åtalades efter att riksdagen den 12 november 2019 hållit interpellationsdebatt.

Debatten hade precis avslutats med ett anförande från nytillträdde utrikesministern Ann Linde när de åtta personerna som befann sig på åhörarläktaren reste sig upp och gav uttryckt för sitt missnöje. Under en knapp minut ropade personerna om brott mot mänskliga rättigheter och solidaritet med Chiles folk - samt vecklade ut en flagga. Sedan visades de ut från läktaren med hjälp av Riksdagens skyddsvakter.

De tilltalade dömdes i Stockholms tingsrätt samtliga till 30 dagsböter för störande av förrättning.

Tingsrätten godtog att de tilltalade inte hade gått till interpellationsdebatten med en gemensam plan utan att de varit där i olika konstellationer. På plats hade de dock agerat tillsammans och i samförstånd när de rest sig upp, vädrat sitt missnöje och stört förrättningen. Att åsiktsyttringen gjorts i ett uppehåll mellan två debatter saknade avgörande betydelse. Interpellationsdebatter utgör enligt praxis statliga förrättningar - och de tilltalade hade stört förrättningen.

Svea hovrätt gick senare på samma linje och fastställde i allt väsentligt tingsrättens dom.

När de tilltalade började väsnas tittade flera av de som närvarade i kammaren upp mot läktaren - samtidigt som förste vice talmannen erinrade om att åsiktsyttringar från läktaren inte är tillåtna. Det som de tilltalade sagt eller ropat hade också kvalificerat som sådant oljud eller liknande som avses i 16 kap. 4 § brottsbalken - och i och med att personerna agerat tillsammans saknade det betydelse om någon eller några varit tysta.

Praxis avseende det aktuella brottet är knapphändig, men i ett refererat fall har åtalet ogillats, eftersom det inte ansetts ha handlat om oljud eller liknande när personer under förhandling i kommunfullmäktige olovligen begett sig till sessionssalens podium och läst upp ett meddelande under några minuter.

Offentligheten kring folkrepresentationens sammanträden är fundamental i ett demokratiskt statskick och förutsätter att det finns åhörarpplatser i riksdagens plenisal, konstaterade hovrätten. Åhörare som uppträder störande utvisas normalt innan störningen medfört något längre uppehåll i debatten, men detta innebar inte att störningen inte når upp till en straffbar nivå. Störningens längd och allvar var snarare något som fick återspeglas i straffmätningen, enligt hovrätten.

De tilltalade i målet har hänvisat till att de bara utövat sin yttrandefrihet. Det framgår dock av regeringsformen att yttrandefriheten får begränsas genom lag, bland annat med hänsyn till allmän ordning och säkerhet. Motiven till 1976 års reform av regeringsformens rättighetsregler anger också att brottet störande av förrättning faller utanför grundlagsskyddet för yttrandefrihet. Man kan därför inte gå fri från ansvar med hänvisning till yttrandefriheten och tingsrättens fällande dom skulle inte ändras, slog hovrätten fast.

Högsta domstolen, HD, inleder med att hänvisa till 16 kap. 4 § första stycket brottsbalken. Där anges, såvitt här är relevant, att den som genom oljud eller på annat dylikt sätt stör eller försöker hindra statlig eller kommunal förrättning eller allmän sammankomst döms till böter eller fängelse.

Vad som avses med oljud eller motsvarande beror på sammanhanget - om ett sammanträde genomförs under buller kan rop från åhörare passera obemärkt förbi medan det vid andra lugnare sammanträden framstår som oljud. En handling som är jämförlig med oljud kan exempelvis vara att en person på ett framträdande sätt tar fram en banderoll med ett särskilt budskap.

När det gäller riksdagens kammare har åhörare ingen yttranderätt och de som uppträder störande får avvisas. Om oordning uppstår får talmannen utvisa samtliga åhörare. Sammanträdena genomförs ofta under lugna förhållanden, vilket påverkar bedömningen av vad som utgör oljud och vad som krävs för att förrättningen ska anses ha blivit störd.

Av förarbetena till 1976 års reform av regeringsformens rättighetsregler framgår att lagstiftaren utgick från att det aktuella brottet helt skulle falla utanför grundlagsskyddet för yttrandefriheten. Numera står det dock klart att yttranden som träffas av straffbestämmelsen under vissa förhållanden kan omfattas av yttrandefriheten. Det utrymme som finns när det gäller att begränsa yttrandefriheten innebär normalt att det inte uppkommer någon konflikt med grundlagen, utan det får prövas i det enskilda fallet.

I det aktuella fallet står det klart att missnöjesyttringen har medfört oljud och motsvarande samt att ett sammanträde i riksdagens har störts. De tilltalade anses vidare ha agerat tillsammans och i samförstånd. Skyddet för yttrandefriheten påverkar inte bedömningen och klagandena ska därför dömas för störande av förrättning.

Två justitieråd är skiljaktiga och vill fria åhörarna.

Minoriteten menar att varje avvikelse från uppställda ordningsregler inte är straffbara, utan endast mer kvalificerade störningar träffas av straffbestämmelsen. En liknande ordning gäller vid ett sammanträde i domstol.

Av rättegångsbalkens regler följer att den som stör först bör sägas till och därefter avvisas eller utvisas

om tillsägelsen inte är tillräcklig. Domaren kan också döma den som bryter mot en ordningsregel till penningböter. Av förarbetena framgår att dessa regler avser ordningsförelser av mindre allvarlig art än de gärningar som bör bedömas som störande av förrättning. De regler som finns i riksdagens kammare bärs upp av samma tanke som ordningsreglerna i domstol. Ordningsförelser som är mindre allvarliga bör därför inte leda till straffansvar.

Missnöjesyttringen i det aktuella fallet var inte högljudd och varade knappt någon minut efter att debatten avslutats. Åhörarna visades dessutom genast ut från läkaren på ett lugnt sätt. Mot bakgrund av detta kan beteendet inte anses utgöra en sådan störning som omfattas av 16 kap. 4 § brottsbalken.

Karl Engstrand

Instans: Högsta domstolen

Rättsområden: [Påföljd](#), [Brott mot samhället](#), [Åklagare](#), [Polis](#), [Tryck- och yttrandefrihet](#), [Ordning och säkerhet](#), [Konstitutionell rätt](#)

LEXNOVA NYHETER

Juridisk nyhetsbevakning och rättsdatabas

Blendow Lexnova är Sveriges mest omfattande juridiska nyhetstjänst. Vår bevakning innefattar rättsfall, lagstiftning och förarbeten inom samtliga rättsområden. Genom skräddarsydda bevakningsprofiler säkerställer du kontinuerlig uppdatering av rätt information och slipper nyhetsflöden som inte berör dig.

Läs mer på lexnova.se/nyheter